

Alternatives a les retallades

VICENÇ NAVARRO

CATEDRÀTIC
DE CIÈNCIES
POLÍTIQUES
I SOCIALS
DE LA
UNIVERSITAT
POMPEU
FABRA

Es governs que ha tingut Espanya en els últims cinc anys han promogut i promouen la percepció que no hi ha alternatives a les polítiques de retallades de despesa pública social, polítiques que com sabem estan afectant negativament el benestar i la qualitat de vida de la població i molt en particular de les classes populars. Transferències públiques com les pensions i serveis públics com la sanitat, l'educació, els serveis socials, els serveis a les persones amb dependència, les escoles d'infància i moltes altres estan sent objecte de retallades substancials amb l'objectiu de reduir el dèficit públic i –segons se'ns diu– recuperar “la confiança dels mercats”.

Ara bé, s'ignoren altres mesures que de cara a aconseguir els fons que es volen obtenir serien tan o més eficaces que aquestes reduccions de la despesa pública. Vegem, doncs, alternatives a les retallades.

En el seu intent d'estalviar 1.500 milions d'euros, els governs espanyols han congelat les pensions públiques. Però aquests governs podrien haver obtingut fins i tot més recursos mitjançant cadascuna d'aquestes mesures: mantenir l'impost del patrimoni que es va eliminar (2.100 milions), cosa que va beneficiar predominantment les rendes superiors; anul·lar la baixada d'impostos de successions que ha tingut lloc recentment (2.552 milions); revertir la baixada d'impostos a les persones que ingressen més de 120.000 euros a l'any (2.500 milions). Cap d'aquestes tres alternatives va ser considerada.

Ara el govern espanyol ha exigut unes retallades en la despesa pública sanitària d'una quantitat més que respectable (6.000 milions d'euros), que reduirà la qualitat d'aquests serveis. El govern, no obstant això, podria haver anul·lat la baixada de l'impost de societats de grans empreses que facturen més de 150 milions d'euros a l'any, que representen només el 0,12% de totes les empreses: d'aquesta manera hauria recollit 5.300 milions d'euros. Però aquesta mesura tampoc va ser considerada.

Un altre exemple són les retallades del govern espanyol de 600 milions d'euros en el finançament dels serveis domiciliaris a les persones amb dependència (els serveis coneguts com el quart pilar del benestar). En lloc d'aquestes retallades, el govern podria haver eliminat les ajudes a l'Església catòlica per finançar l'ensenyament de la religió catòlica a les escoles públiques (582 milions) o l'equipament militar en helicòpters Tigre, carros de combat i altres vehicles (1.500 milions d'euros).

El govern espanyol intenta arribar a retallar en tots els serveis públics del subfinançat estat del ben-

estar espanyol. La despesa pública social per habitant a Espanya és la més baixa de la Unió Europea dels Quinze (UE-15, el grup de països més semblants al nostre nivell de desenvolupament econòmic), amb una quantitat total de 25.000 milions d'euros que deteriorarà encara més l'Espanya social. Aquestes retallades serien innecessàries si l'estat espanyol corregís el frau fiscal de les grans fortunes i de les grans empreses citades anteriorment (un frau que duen a terme amb la complicitat de la banca), amb la qual cosa aconseguiria 44.000 milions d'euros a l'any. Segons el sindicat d'inspectors de l'Agència Tributària de l'estat espanyol, les grans fortunes i les grans empreses que facturen més de 150 milions d'euros a l'any són les responsables del 72% de tot el frau fiscal a Espanya. Repsol, per cert, que ha intentat mobilitzar l'opinió popular perquè mostrés el seu empipament amb el govern argentí a causa de la seva nacionalització en aquell país, és una d'aquestes empreses que tenen sucursals en paradisos fiscals per evitar pagar impostos.

Per ingressar fons a l'Estat tampoc s'han tingut en compte alter-

natives que ja han estat aplicades de manera reeixida en altres països. Per exemple, en lloc de copagaments sanitaris es podria desenvolupar un impost finalista per a sanitat. Així ho ha fet, i amb èxit, el Canadà. Aplicant aquesta mesura a Espanya es podrien aconseguir 6.900 milions d'euros. O es podrien gravar impostos especials per als beneficis bancaris, tal com ha suggerit fins i tot el Fons Monetari Internacional i tal com es fa en molts països, i s'obtidrien gairebé 3.000 milions d'euros; o es podria gravar amb 5 euros cada vol que surti d'aeroports espanyols, i s'aconseguirien gairebé 1.000 milions d'euros; o, com passa a Finlàndia, es podria modificar la quantitat pagada en multes (des de trànsit fins a altres normes) segons els ingressos de l'infractor, i es recolliria 862 milions d'euros.

I així moltes altres mesures que ni tan sols han estat considerades. A Espanya la manera de reduir el dèficit ha estat predominantment a força de reduir una despesa pública –incloent-hi la social– ja molt poc significativa. Aquesta va ser la línia seguida quan es va reduir el dèficit públic per respondre a les exigències del Tractat de Maastricht, que va establir l'euro, la qual cosa ha mantingut un estat del benestar poc desenvolupat.

A Espanya, només un adult de cada deu treballa en els serveis públics de l'estat de benestar. Si fos un de cada quatre com a Suècia es crearien cinc milions de llocs de treball i s'eliminarà aquesta desocupació tan elevada que patim. I aquests llocs de treball podrien pagar-se amb els recursos suggerits en aquest article.

Per estalviar 1.500 milions d'euros s'han congelat les pensions. L'impost a les rendes altes o el de patrimoni recaptaven més

Els impostos especials als beneficis bancaris aportarien 3.000 milions d'euros. Gravar cada vol amb 5 euros, 1.000 més

Autopistes i utopistes

Conec el cas d'un funcionari d'Interior que només té feina per omplir dues hores de la seva jornada laboral: la resta del dia, avorritament absolut. “No fem res”. És possible que això passi en plena crisi? En un context de retallada sobre retallada? Quan diem que la nostra democràcia és feble, parlem d'això. I parlem del fet que la política està segrestada per una classe política parapetada en els partits i les institucions; parlem de la falta de transparència d'aquestes institucions; parlem d'una justícia que, de tan lenta, és injusta; parlem de tot això. Si parlem de Catalunya de les retallades, també hauríem de saber que són retallades damunt d'una tela envellida i rebregada. I si volem imaginar un país net i planxat, potser que anem a fons.

Conec molta gent, inclosos funcionaris, que fan una feina admirable cada dia al seu lloc de treball, a la seva petita o no tan petita empresa, a casa, a les escoles, als hospitals, en associacions i entitats de tota mena. “No paro en tot el dia”, diuen. És

possible que això passi en plena crisi? Que passi en un país retallat i desmotivats? Quan diem que la nostra societat és forta, parlem d'això. Parlem del fet que la força del país és en la seva gent compromesa, activa, solidària, que posa esforç i gana; parlem dels que surten al carrer a reivindicar més transparència, més llibertat; parlem d'una fam de justícia; parlem de totes aquestes coses. Si parlem de la Catalunya que aspira a més, també hauríem de saber que és un país en eferescència, creatiu i dinàmic. Si volem imaginar un país lliure i feliç, potser que comptem amb aquesta gent.

Aquestes són les dues cares d'una mateixa moneda. No conformen exactament una paradoxa, sinó més aviat una veritat bifront: perquè és tan real l'una com l'altra. I cal tenir-les totes dues presents per tirar endavant el país. Dit d'una altra manera, necessitem autopistes

IGNASI ARAGAY

DIRECTOR ADJUNT

Entre el peatge i el somni, entre el realisme i l'activisme, haurem de trobar el país possible

tes i utopistes. Hem de tocar de peus a terra amb els diversos peatges i espols que duem incorporats, i alhora hem de moure'ns i somiar cada dia, pas a pas, incansablement. La vida és una eterna i entusiasta recerca i alhora és una eterna i depriment sensació de pèrdua, però totes dues sumades fan la felicitat: la felicitat de vèncer la indiferència. O, si voleu, de vèncer la malenconia, el derrotisme, la passivitat.

Sí: cada retallada, sigui feta amb convenciment o forçada, és un cop de maça al teixit empresarial i associatiu. Però també és una oportunitat per agafar consciència que, com a país, ja fa temps que, havent passat la meitat del camí de la nostra vida, vam sortir de la fosca selva del franquisme dantesco. El que ara hem de decidir és si ens volem quedar en l'infern de l'autonomisme espanyol, que ens crema, o volem seguir cap el purgatori –que

ningú s'imagini un cel paradisiac de l'emancipació política.

Entre l'adult poruc dotat d'un sentit comú corrent i l'ingenu somiador secret de llibertats, entre el país resignat i l'arrauat, entre el país de xauxa i el retallat, hi ha d'haver un lloc possible sota el sol. Un lloc que haurem de trobar, conscients que el pitjor enemic sempre som nosaltres mateixos: per un excés d'introspecció que ens paralitza –què som? què volem ser?– o per un defecte d'extraversió que ens ridiculitza –el victimisme, encara–. Però existeix: aquest lloc possible que obscurament desitgem i que encara no gosem tastar, existirà si volem. “Gosa poder”, deia Gabriel Ferrater.

I si hem d'imaginar la Catalunya del futur, millor veure-la, no com una veritat empírica, científica, sinó com una idea literària: la ciència és progrés, però la literatura és encara una cosa millor, és un viatge sense fi. És la millor autopista per als que somiem.